

Sananvapauden puolesta ry.

Julkilausuma sananvapauden ongelmista Suomessa

Suomea on perinteisesti pidetty sananvapauden mallimaana, ja sananvapaus on määritelty myös Suomen perustuslaissa. Missään sananvapaus ei ole itsestäänselvyys: läntisessä Euroopassa ja erityisesti Suomessa se on kehittynyt poliittisen tahdon tuloksena 1900-luvun alkupuolella. Sananvapauden loukkauksista ja muista ihmisoikeusloukkauksista raportoidaan mediassa hyvinkin kriittiseen sävyyn — ainakin, kun kyseiset loukkaukset tapahtuvat Suomen ulkopuolella.

Suomen sananvapauden asema ei ehkä kuitenkaan ole niin hyvissä kantimissa kuin voisi olettaa, mutta näistä ongelmista suomalaiset tiedotusvälineet kertovat hyvin vähän, jos lainkaan. Kansalaistoiminnalle sananvapauden puolustamiseksi on ollut tarvetta jo useita vuosia, ja ongelmat muuttuvat koko ajan vakavammiksi. Tässä julkilausumassa on esitetty satunnaisessa järjestyksessä muutamia Suomessa esiintyviä nykypäivän sananvapausongelmia.

Verkkosensuuri ja viestintäsalaisuus

Vähemmistövaltuutettu **Johanna Suurpää** vaatii internetin keskustelupalstojen ylläpitäjiä sensuroimaan kirjoituksia edesvastuun uhalla. Ylläpitäjillä ei kuitenkaan useinkaan ole oikeustieteellistä koulutusta tai kokemusta, jolloin ylläpitäjät oikeustoimien riskiä välttämällä joutuvat rajoittamaan vapaata keskustelua aiheettomastikin.

Tarkkaan ottaen Suurpää vaatii siis muita kuin poliiseja tekemään poliisille kuuluvia töitä. Oikeusvaltion periaatteisiin kuitenkin kuuluu, että syytetty on syytön, kunnes toisin todistetaan. Tämän itsestäänselvä seuraus on se, että kuka tahansa on syytön, jos mitään rikosta ei edes ole tapahtunut. Mikäli vastaava vaatimus kirjelähetysten tutkimisesta ja sensuroimisesta esitettäisiin Itellalle, sitä pidettäisiin taatusti järjenvastaisena.

Kansanedustaja **Jyrki Kasvi** on usein puuttunut ihmisten oikeuksiin tietoyhteiskunnassa. Usein todetaan aivan aiheellisestikin, että kansalaisilla on internetissä samat velvollisuudet kuin oikeassa elämässäkin. Velvollisuuksien muassa on kuitenkin muistettava se, että myös oikeudet ovat samat. Näihin oikeuksiin kuuluu myös oikeus viestintäsalaisuuteen. Tätä oikeutta uhkaa Ruotsin asettama ns. FRA-laki, joka ensi vuoden alusta lähtien oikeuttaa vakoilemaan Ruotsin rajat ylittävää luottamuksellista tietoliikennettä. Tämän lain toteutuminen on jäänyt Suomessa hyvin vähälle huomiolle, vaikka Ruotsissa se kirvoitti useita mielenosoituksia. Tämä laki on kuitenkin Suomen kannalta tärkeä, sillä yhteydet Suomesta useisiin ulkomaihin kulkevat Ruotsin kautta. Puhumattakaan tietysti suomalaisten ja ruotsalaisten välisistä yhteyksistä.

Kiihottaminen kansanryhmää vastaan

Joitakin internetissä mielipiteitään julkaisseita henkilöitä on tuomittu käräjäoikeuksissa sakkoihin syytettyinä kiihottamisesta kansanryhmää vastaan. Yksi heistä on espoolainen **Mikko Ellilä**, joka on kirjoituksessaan esittänyt tosiasioilla perusteltuja mielipiteitä eri maanosien ihmisistä. Ellilä lainaa mm. professori **Tatu Vanhasta** ja oikeusministeriön rikostilastoja. Myös Vanhasen kirjoituksia on kritisoitu, mutta oikeudellisia seuraamuksia ei hänen kohdallaan ole ollut. Ellilä itse on valittanut tuomiostaan hovioikeuteen ja asian käsittely on kesken.

Tamperelainen kunnallisvaaliehdokas **Seppo Lehto** otettiin kiinni hieman ennen kunnallisvaaleja ja häntä pidettiin lähes vuorokausi Tampereen kihlakunnan poliisilaitoksella. Lehdolta takavarikoitiin vaalijulisteita, joissa oli hakaristejä ja sanontoja ”*afrikkalaiset Afrikkaan ja somalialaiset Somaliaan*”. Myös Lehtoa epäillään kiihotuksesta kansanryhmää vastaan.

Lakipykälä, joka käsittelee kiihotusta kansanryhmää vastaan, on ongelmallinen, sillä se käsittelee uhkauksia, solvauksia ja panettelua. Kuitenkin näistä vain yksi, uhkaus, on selvä ja toisaalla laissa määritelty. Käytännössä tätä lakia tulkittaessa ollaan yksittäisten syyttäjien ja oikeusistuinten mielivallan varassa.

Vapaasti myytävissä olevat kirjat Raamattu ja Koraani ja näitä myyvät tahot täyttävät yhtä hyvin kyseisen rikoksen tuntomerkit. Ellilän tapauksessa uhkailua ei ole tapahtunut, mutta eräiden laintulkintojen mukaan kansanryhmiä koskevien kielteisiksi tulkittavien tosiasioiden julkilausuminen on panettelua tai solvaamista. Tätä tulkintaa kannattaa Ellilänkin tapauksessa syyttäjänä toiminut **Mika Illman**. Ilmanin mukaan ”*Jos [politiikan arvosteluun] sisältyy samalla ulkomaalaisten arvostelu, sekin on hyväksyttävä, jos sitä ei ääneen lausuta*”.

Kielletyt symbolit ja rasismi

Toisin kuin esimerkiksi Saksassa, hakaristin käyttö ei ole Suomessa kiellettyä. Se esiintyy eräissä muodossa esimerkiksi tasavallan presidentin lipussa.

Rasismi on asia, josta on vaikeaa käydä asiallista keskustelua Suomessa. Siihen liittyy vakavia tunnelatauksia, joihin kuuluu mm. halu tuomita eri mieltä olevia. Oikeusvaltion periaatteisiin kuitenkin kuuluu, ettei ketään pidä tuomita teoista, joita ei ole edes määritelty rikoksiksi. Rasismin perusteella tapahtuva pahoinpitely on rikollinen teko, mutta niin on mikä tahansa pahoinpitely. Sama pätee rasismin perusteella tapahtuvaan syrjintään. Rasismi itsessään ei kuitenkaan ole rikollista.

Verkkosensuuri ja pedofilia

Toinen vastaavanlainen asia, josta on vaikeaa keskustella asiallisesti, on pedofilia. Lapsella on oikeus seksuaaliseen koskemattomuuteen. Lapsipornon tuottaminen ja levittäminen ovat tätä oikeutta loukkaavia asioita, eivätkä ne näin ollen ole hyväksyttäviä. Maailmanlaajuisessa mittakaavassa se, että viisimiljoonaista kansaa estetään näkemästä ulkomailla sijaitsevia lapsipornosivustoja, on melko pientä, varsinkin, kun esto on helppo kiertää. Lapsipornosivustojen ennakosensuurin vakavampi puoli on se, että käytännössä ei tehdä mitään lapsipornon poistamiseksi, mutta sen sijaan lapsipornosta kiinnostuneiden on entistä helpompaa löytää kyseiset sivut. Toinen yhtä vakava epäkohta on se, että tahoja, jotka eivät ole syyllistyneet lapsipornon levittämiseen, leimataan sellaisiksi.

Poliisi sensuroi mielipidekirjoittaja **Matti Nikin** internet-sivut sen jälkeen, kun Nikki oli käsitellyt kriittisesti sensuurin mahdollistavaa lakia sivuillaan. Viestintäministeri **Suvi Lindénin** voimakkaasti tukema laki on tarkoitettu ulkomaisen lapsipornografian ennakkosensurointiin, mutta Nikin sivusto ei ole ulkomainen, eikä sillä ole missään vaiheessa ollut lapsipornoa.

Maahanmuuttokriittisyys

Kunnallisvaalien aikaan ilmeni ongelmia demokratiaan liittyen. Maahanmuutto- ja eurooppaministeri ja RKP:n kunnallisvaaliehdokas **Astrid Thors** väitti kilpailevaa puoluetta, Perussuomalaisia, ulkomaalaisvastaiseksi. Oikeusministeri **Tuija Brax** taasen esitti vaalien jälkeen, että kunnanvaltuustojen puheenjohtajia pitää kouluttaa puuttumaan valtuustoissa mahdollisesti esiin tuleviin vihapuheisiin. Myös tässä yhteydessä mainittiin Perussuomalaiset.

Koska sananvapaus kuuluu kaikille, lienee sanomattakin selvää sen kuuluvan myös Braxille ja Thorsille. Valtioneuvoston jäsenyys sen sijaan ei kuulu kenelle tahansa. On kyseenalaista, sopiiko ministerin virka henkilölle, joka esittää tällaisia ennakkoluuloisia ajatuksia kansan demokraattisesti valitsemista henkilöistä.

Sähköisen äänestämisen ongelmat

Tuija Brax oli aiemminkin julkisuudessa sähköistä äänestystä koskevan kokeilun yhteydessä. Kokeilua arvosteltiin turvattomaksi, koska ääniä voi kadota ja tulokset ovat väärennettävissä. Tosiasiassa ainakin edellämainittu näistä kävikin toteen. Brax kuitenkin kuittasi arvostelun ”*science fictionina*”.

Sähköisen äänestämisen pahin ongelma on se, että käytetyn ohjelmiston lähdekoodi ei ole julkinen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ohjelmantuottaja voi halutessaan väärentää vaalituloksen halutunlaiseksi, esimerkiksi sopivaa rahallista korvausta vastaan. Vaalitulosten eteen tehdään toisinaan hyvinkin häikäilemättömiä asioita.

Sananvapauden puolesta ry.

Sananvapauden puolesta ry. on uskonnollisesti ja poliittisesti sitoutumaton yhdistys. Se on perustettu vuonna 2008 ja sen tarkoituksena on vaikuttaa sananvapauden ylläpitoon ja tiedottaa sananvapauden loukkauksista.

Sananvapauden puolesta ry. ei välttämättä yhdy tukemiensa henkilöiden esittämiin mielipiteisiin millään tavalla. Yhdistyksen mielestä oikeus omiin mielipiteisiin kuitenkin kuuluu kaikille, myös niille, jotka ovat eri mieltä.

Tampereella 9.11.2008

Sananvapauden puolesta ry.:n hallitus

Oula Lintula, puheenjohtaja

Heikki Luoto, varapuheenjohtaja

Pasi Kylliö, sihteeri

Lisätietoja sähköpostitse: *hallitus at sananvapaudenpuolesta piste fi*
tai puhelimitse: 044 585 7435 (Lintula)